

Утицај корупције на уживање људских права

Дефиниција корупције

Корупција је облик понашања који укључује злоупотребу поверених јавних моћи у јавном или приватном сектору за особну корист. То може укључивати мито, непотизам, проневерје и многе друге облике незаконитог или неетичког понашања.

Светска банка је дефинисала корупцију на следећи начин: Корупција као злоупотреба јавних ресурса зарад личних интереса

Дакле постоје многобројне дефиниције корупције које су још из времена Платона, Аристотела и многих других, које корупцију дефинишу као кварење власти односно владање које није у општем интересу.

Услови који су подобни за појављивање корупције

- Слабе институције
- Недостатак контроле и надзора
- Ниска плата и лоши услови рада
- Социјалне норме и обичаји - јер тамо где је друштво прихватило корупцију као нормалним делом пословања она постаје дубоко укорењена и тешко је искоренити.

Зашто је важно повезати људска права са корупцијом

Истраживајући везу између корупције и људских права изложићемо једну хипотезу: Корупција најчешће избија у срединама где постоји повољно тло и прилике за такве радње. Кроз примену људских права, тражимо путеве како смањити шансе за корупцијске активности и како осигурати да особе које су прекршиле закон, буду откривене и адекватно санкционисане за то.

Повезивање људских права са корупцијом је изузетно важно, јер корупција има директан и индиректан утицај на остваривање и заштиту људских права.

Неколико кључних фактора који објашњавају ову повезаност:

- Корупција може угрозити остваривање основних људских права на пример када корупција утиче на здравствени систем то може ограничити приступ комплетној медицинској нези, што је основно људско право.
- Дискриминација и непотизам
- Утицај на правду и владавину права
- Слобода изражавања и информисања
- Међународни утицај

Рањивост и угроженост

Корупција има широк спектар последица које посебно утичу на рањиве групе у друштву попут избеглица, затвореника, особа са ХИВОМ, као и жена и деце.

Последице за особе са ХИВОМ: Корупција може ограничити приступ неопходним здравственим услугама нпр третмане и лекове за ХИВ, а то ће довести до повећања смртности.

Последице за избеглице и затворенике: У великом броју случаја дешава се да избеглице немају дозволу за боравак та чињеница је добро позната службеницима. Корумпирани службеници у том случају изнуђују новац од миграната. Који проблем овде настаје? Мигранти знају да им прети депортација, и у страху да буду депортовани дају новац јер страх који преовладава онемогућује да пријаве то.

Последице за жене и децу. Сексуално искоришћавање и злостављање. Пример анализе специјалног извештиоца Уједињених нација о продаји деце, дечијој проституцији и дечијој порнографији. Овом анализом утврђено је да је један од узрока који утиче на дечију порнографију, продају деце и дечију проституцију поред сиромаштва, недостатка образовања и **КОРУПЦИЈА**.

Када је дошло до кршења људских права

Кршење људских права пре свега догађа се у различитим облицима, заступљено је кроз читаву историју, не само Србије већ целог света, што заправо представља глобални проблем.

Људска права као превентивне мере против корупције

- Образовање и подизање свести
- Едукација о људским правима и корупцији на тај начин помаже грађанима да препознају корупцију и боре се против ње.
- Транспарентност и одговорност
- Јачање закона и правосудног система: увођење и примена стогих антикорупцијских закона и независно суђење.
- Грађанско учешће: Грађани се морају подстакнути да активно учествују у овој борби.
- Заштита сведока и жртава- како би се избегао било какав облик одмазде или утицаја на њихово сведочење

У свим овим случајевима, корупција не само да умањује квалитет живота и приступ основним људским правима ових група, већ такође доприноси одржавању циклуса сиромаштва и неједнакости. Због тога је важно да се борба против корупције усмери на заштиту и промоцију права ових рањивих група, кроз јачање институција, повећање транспарентности и пружање подршке жртвама корупције

КАДА КОРУПЦИЈА МОЖЕ ДА КРШИ ПРИНЦИПЕ ЈЕДНАКОСТИ И НЕДИСКРИМИНАЦИЈЕ

Принципи једнакости и недискриминације су основни принципи људских права. Принцип да је сваки појединац једнак пред законом и да има право да буде заштићен законом на једнакој основи потврђен је у свим најважнијим споразумима о људским правима.

Ови принципи су јасно потврђени у највећем броју међународних докумената о људским правима и имплицитно уграђени у скоро све појединачне одредбе о људским правима. Различите формулације забране дискриминације постоје:

- Повељи Уједињених нација (чланови 1 , 13, 55 и 76)
- Универзалној декларацији о људским правима (чланови 2 и 7)
- Међународном споразуму о грађанским и политичким правима (чланови 2 и 26) и
- Конвенцији о правима детета (члан 2).

4 елемента дискриминације који су повезани са корупцијом

52 Н Т \$HP C PYPФ WP \$ \$P C \$H ЧPФP Ф \$ Л C \$
ПТРС Л е ФP Cд WPЛ е \$ M ФPЩЛ е PTP\$H Л е \$
X HФ LP -Ф \$H T \$ XWP \$ Y \$X \$ KP\$X Л \$ ПТРС Ф
P Cд Щ PTP\$H \$X HФ LP

62 H ЧPФWP \$Ф K \$Ф C TPC \$ Ф Л \$H \$HP C PYPФ WP \$
, ФЛ ФK \$ O ФX TФLH2Ф TP\$Ц \$ Ф Л \$Ф P Cд Щ P\$
H MФЦ \$X C П \$Cд WPЛ е PП П PTP\$H MM\$ЦЦ \$
HK MЦ M\$ \$HP C PYPФ WP \$Ф \$KPT \$ \$ Ф LP\$TK е Ф 2

72 H ЧPФWP \$HP C PYPФ WP \$TK е \$HT \$ PУ \$
HP C PYPФ Ц Ф \$ Л PTP\$ H \$ \$H ЧPФWP P\$
C XWP PУ P\$HP C PYPФ Ц Ф \$ Л P\$HP C PYPФ Ц ФP\$
P H2

82 HP C PYPФ WP \$Y \$C \$C ФC Ц ФP H\$Y LP\$
X ФPЪЦ Л е PTP\$C Ъ е \$X PПФ Л е ФOPЛ е PTP\$
ЦП PЛ е \$Ф C Mд H C M\$X Л ФC \$ЪЦ \$ \$X Л \$Ф \$OPЛ Ц\$
X Л \$Ф \$K П Л е PTP\$X Л \$Ф \$H Лд 2

Мито и корупција

Корупција у здравству често крши право на једнакост и недискриминацију. Овде се може истаћи интересантна веза између мита које се даје здравственим радницима и приступачности и прописаног нивоа квалитета здравствених услуга. Понекад, када се здравственом раднику да новац или поклон, тешко је рећи да ли је сврха овог поступка била да се обезбеди лечење, да се уштеди време или да се искаже захвалност. Овде постоји деликатно разграничење које је потребно пажљиво анализирати.

Прво и пре свега, ако је здравствени радник изнудио мито, или га поставио као услов за добијање задовољавајуће здравствене помоћи, право на здравље је прекршено. Друго, на супрот томе, ако је новац дат из захвалности или ради обезбеђивања квалитетнијег лечења, оно што је битно јесте да ли би пацијент добио здравствену услугу задовољавајућег стандарда независно од тога да ли је здравственом раднику дао новац или поклон. Треће, остаје проблем што се, чак и у овој ситуацији, право на једнакост (забрану дискриминације) примењује у свим случајевима. Резултат тога је да, чак и у случајевима када мито или неформално давање новца не утиче на само лечење или на приступ лечењу, дела корупције могу и даље технички кршити право на здравље

КАДА ДЕЛА КОРУПЦИЈЕ МОГУ ДА КРШЕ ПРАВА НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ И НА ДЕЛОТВОРАН

ПРАВНИ ЛЕК

У контексту правосудног система, корупција се може дефинисати као „дела или пропусти који подразумевају коришћење јавног овлашћења у циљу стицања приватне користи судског особља, а који за резултат има доношење неправилне и неправичне судске одлуке“.

Ту спадају:

- подмићивање
- уцењивање
- застрашивање
- трговина утицајем ...

Примери

- Судија може примити мито да би искључио доказ који би у супротном довео до осуде криминалца.
- Судски званичник може примити мито да би неки предмет доделио наклоњеном судији, да би загубио досије предмета или да би убрзао рочиште у предмету.
- Полиција може бити подмићена да фалсификује доказе.
- Тужиоци могу примити мито да би одустали од покретања неког предмета или да би неправично оценили доказе.

Сваки актер у правосудном систему понаша се корумпирано ако употреби неприкладан утицај који ће се одразити на непристрасност судског процеса. Оваква дела подразумевају непосредно кршење права на правично суђење.

Право на политичко ангажовање

Право на политичко ангажовање - право грађана да се укључе у процесе одлучивања који се њих тичу.

- Активно бирачко право - право грађана да одлучују о избору представника који ће у одређеном временском року вршити државну власт као њихови представници, у њихово име и у њиховом интересу.
- Пасивно бирачко право је право грађанина да буде биран у представничка тела под једнаким могућностима и условима.
- Право на равноправан приступ јавним функцијама - подразумева да свако има права да буде именован за обављање послова у име државе према објективним и разумним критеријумима
- Слобода окупљања и удруживања - позитивна и негативна дефиниција

Кршење конкретних права

- Подмићивање гласача
- Вршење посредног или непосредног притиска на гласаче
- Паралелни спискови бирача
- Политичко именованье чланова изборне комисије
- Давање и приманье мита приликом запошљавања
- Непотизам приликом запошљавања
- Страначко запошљавање

Случај “Арена” и гласачи из РС на београдским изборима 2023.

`nenadnesic.dns` Ја сам гласао на изборима у Србији на исти начин на који то раде Хрвати из БиХ, или Мађари у Србији. Користећи иста права која имају бројни Срби широм свијета на бирачким мјестима на којима су побиједиле опозиционе странке.

Истине ради - пошто се моје име помиње у контексту београдских локалних избора да ја на тим изборима нисам гласао. Ја сам гласао на бирачком мјесту у Новом Саду гдје имам пребивалиште.

Њ С Ф\$ \$Т С ТФРУ \$ПК РУ

ЦТ Ф\$ Л \$Н \$КР \$ НК ФРС Ф\$Н \$К Н \$

КР Ф\$Т \$ НК ФРС ФУ \$ Ф Т ЦФР\$

Н О Лд ФРФ\$ Х КТРС \$ КР Ф Н\$ РУ \$

ФР \$ Н О Ф \$ НРЦ д С \$ Л \$

НФ Ф \$ Р\$ФР \$ ЦХ Ф \$ТРЪ Ф\$ Т ЛФ \$

Х КФ ЦРФ\$ Р\$У Х КРЛ ТРЪЦ Ф \$

Ц РЦ Р Р\$ НРФРШ \$Т С ТФ \$ У Х Л \$\$\$

С \$ ЦЛ ФПК Ф \$ Л 2

Закон о пребивалишту и боравишту

члан 13 Надлежни орган решењем одбија пријаву пребивалишта ако се не може утврдити да грађанин има намеру да стално станује на адреси коју пријављује.

Пребивалиште је место у коме се грађанин настанио с намером да у њему стално живи, односно место у коме се налази центар његових животних активности, професионалних, економских, социјалних и других

Паралелни спискови бирача и кршење тајности гласања

Održavanje reda na biračkom mestu

Član 98

Birački odbor je dužan da održava red na biračkom mestu.

Ako se naruši red na biračkom mestu, birački odbor može da prekine glasanje dok se red ne uspostavi.

Red na biračkom mestu smatra se narušenim naročito onda kada se na biračkom mestu ili neposredno ispred biračkog mesta:

2) neovlašćeno snimaju i fotografišu dešavanja na biračkom mestu;

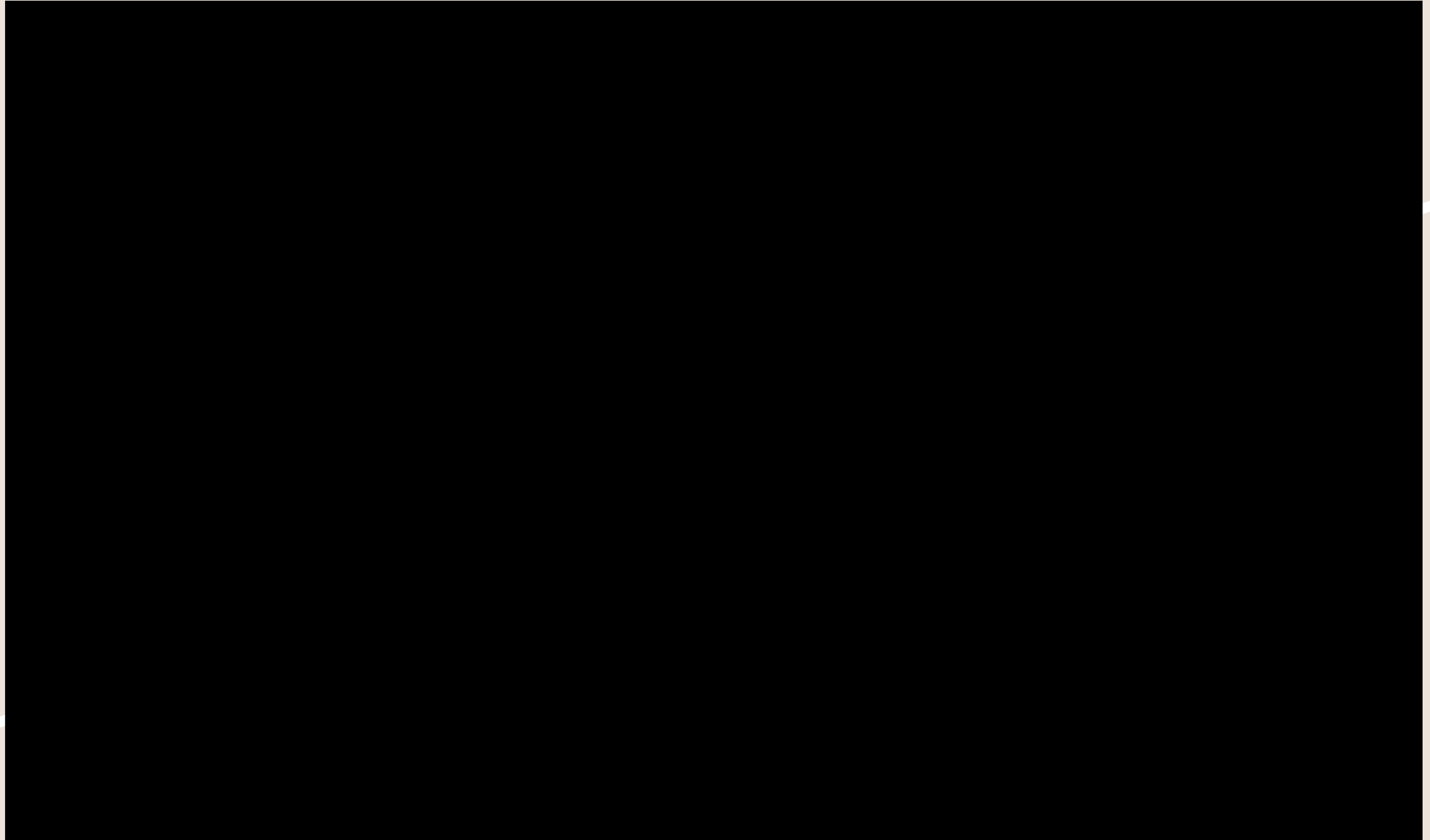
3) upotrebom mobilnog telefona i drugih sredstava za vezu neovlašćeno daju obaveštenja o dešavanjima na biračkom mestu, a naročito o tome koja lica su izašla, odnosno nisu izašla na izbore;

Републичка изборна комисија има надлежност да одржава и управља списком бирача

РИК сарађује са општинским и градским изборним комисијама, као и другим релевантним институцијама. Само овлашћени званичници смеју имати приступ овим информацијама у оквиру изборног процеса.

4) праве спискови бирача који су ишаили нису ишаили на изборе ван службене евиденције у изводу из бирачког списка;

Коментар посматрачке комисије ОДИНР

ЕКОНОМСКА, СОЦИЈАЛНА И КУЛТУРНА ПРАВА

- В Ф НФР\$X CL\$ \$ C Ф У СРУ\$
ШР ТФРУ\$ \$ ТЦ ФРУ\$X ЛРУ \$
,5: 565==: 2
- УРЦ Ц\$П \$ C Ф У C \$ ШР ТФ \$ \$
C ТЦ Ф \$X Л \$ \$ < 555 = < 92
- C Ф У C \$ ШР ТФ \$ \$ ТЦ Ф \$
X Л \$X Н \$ \$H M\$MФ ШР \$
д Н СР \$X Л \$ \$X Н П У Л \$
X Л \$Л C M\$H \$Y \$ ЦП Ф\$
Н СЛ Ц Ф\$ОРЛ ЦФ\$ Ц ФН Н\$
X P Ц X\$ ФР\$ Н жР\$П НР\$Y Ц \$П \$
ОРЛ Ц\$ПН Л ЦП Ф \$ \$ ШР ТФ \$
П ЪЦР\$ПН Л \$ОРЛ ЦФ \$ НРФР2

Како корупција утиче на остваривање

Оснивањем и одржавањем јавних служби које су кључне у остваривању економских, социјалних и културних права генеришу се велики јавни уговори који су подложни коруптивним радњама и злоупотреби. Корупција овде највише утиче на рањиве групе којима је помоћ државе неопходна и одвраћа их од тражења помоћи држави.

Постоје ситуације када се јавне службе приватизују, али је чак и тада држава одговорна на свако кршење, односно неостваривање основних људских права која су гарантована свакоме.

Свака коруптивна радња има директан утицај на уживање људских права и утиче на спровођење и поштовање МПЕСКП, као и свих осталих прописа који се тичу основних права које држава мора да обезбеди.

Право на образовање

Право на образовање се састоји из неколико елемената:

- доступност
- приступачност
- прихватљивост
- прилагодљивост

Како корупција крши право на образовање?

- давање и примање мита за полагање испита
- непотизам
- намештење тендера
- проневера средстава
- наплаћивање незаконитих трошкова уписа
- запошљавање мање квалификованог наставног кадра

Случај на Правосудној академији

<https://youtu.be/0NlwnfXIJZU?feature=shared>

црσ цъцo "њћор o' i њ̣ "ёј яъ"ъќцћошГяГ"
ёј ћГњ̣ љяГ

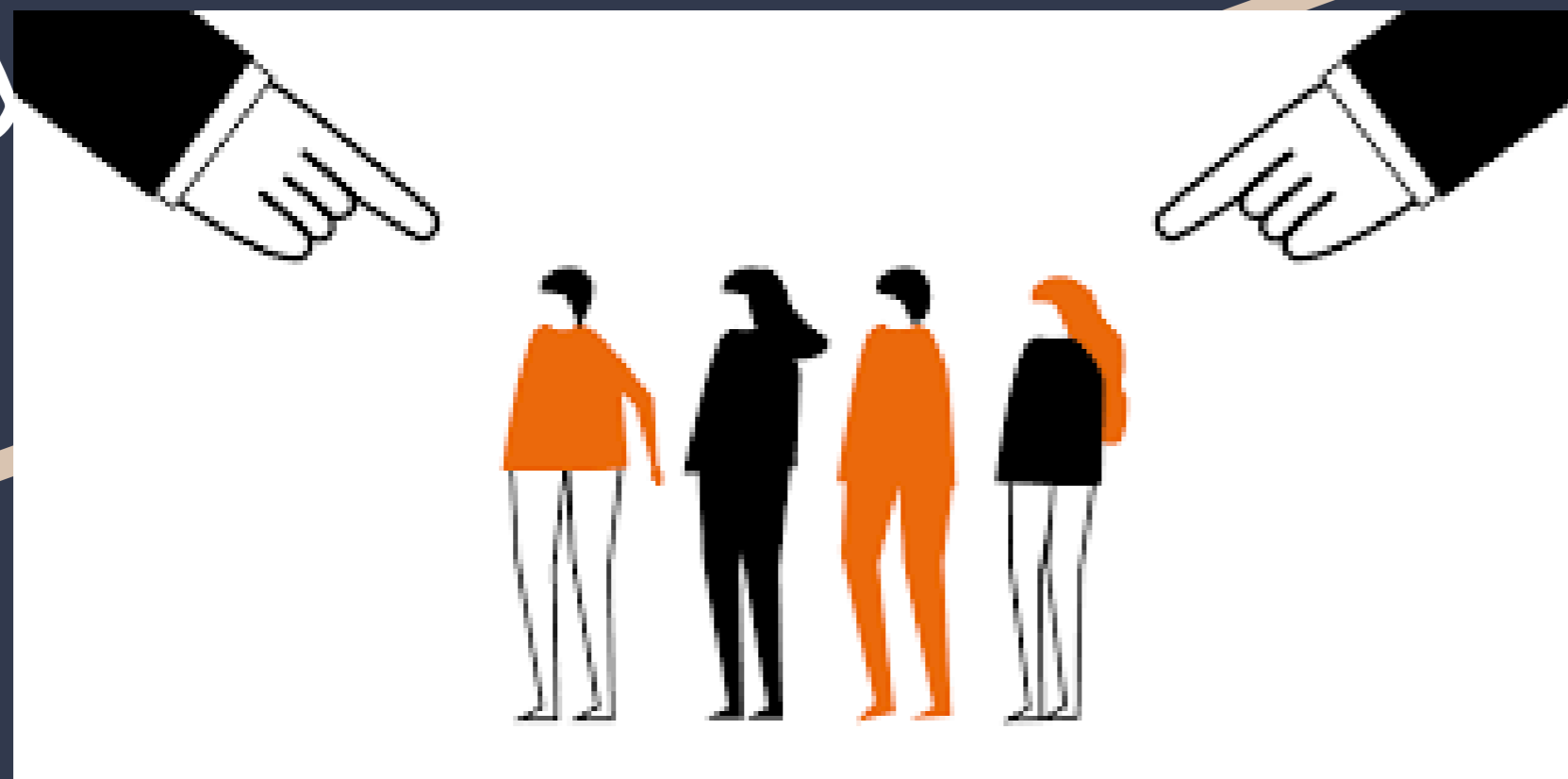

Неке владе користе антикорупцијске кампање како би потиснуле критичаре или политичке противнике, или ограничиле права оних који се боре против корупције.

Када се ово деси, уместо да дају допринос повећавању транспарентности и одговорности, антикорупцијске кампање могу да ослабе демократију и поверење јавности. У оваким случајевима, људска права оних који су политичке мете могу бити прекршена.

ПРЕТЊЕ ЉУДСКИМ ПРАВИМА СА КОЈИМА СЕ СУОЧАВАЈУ ЗАГОВОРНИЦИ БОРБЕ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ

- Они који се боре против корупције и захтевају транспарентност власти често сами постају жртве кршења људских права. Ризици и претње могу се појавити у многим облицима. Новинари и заговорници борбе против корупције могу бити малтретирани, може им се претити, па чак могу бити и убијени како би били спречени да случајеве корупције учине јавним.
- Узбуњивачи могу бити ућуткани хапшењем или претњом силом. Понекада они који истражују или пријављују случајеве корупције постају мете кривичних тужби које су фабриковане или непримерене.
- Угледни новинари или заговорници људских права могу бити (лажно) оптужени за примање мита или лажно приказивање свог финансијског стања. Опозициони кандидати могу бити спречени да учествују на изборима док не докажу да нису криви по (лажним) оптужницама за корупцију.

Оваквом праксом крши се не само право на живот, слободу и сигурност већ и право на слободу мишљења и изражавања и право на тражење и добијање информације без ометања. Оваква пракса такође обесхрабрује друге појединце да у будућности пријаве корупцију.

Иако власти имају законско право да појединце лиш авају слободе, оне то не смеју радити на незаконит или произвољан начин, а коришћење овог права мора бити у складу са законским стандардима праведног поступка, који су осмишљени да спрече злоупотребу овог права. Кривичне процедуре морају бити праведне и у складу са установљеним правним стандардима. Ако ови стандарди нису испуњени, људска права оптужених се крше.

Медијске кампање и притисак на јавно мњење такође могу довести до ситуације у којој се власти осећају обавезне да казне људе који су наводно одговорни за дела корупције чак и када нема довољно доказа за њихову осуду. Судије, као и тужиоци и други органи власти одговорни за кривично гоњење случајева корупције, често се оптужују за „мек став“ према корупцији, или чак за умешаност у корупцију, ако не кажњавању наводне злоупотребе брзо и на упадљив начин. Због овога они могу бити склони кршењу гаранција праведног судског поступка.

- Права заговорника борбе против корупције која се често крше.

- Слобода мишљења и изражавања

- Право на слободу и право на личну безбедност

- Право на приватност

- ПОЛИТИЗАЦИЈА АНТИКОРУПЦИЈСКИХ КАМПАЊА

sz ˘ oi ыцs ы"ε Γ φκёъ˘ "њћор о
ёј яъ"σ ыъцх џоg рј ћи ыёх "
пј ћгх "њћј ыър
ёј ћГ њˆ ыях"ъ"ќ њћх Uор ояГ "
щјј Г њј ыћх гх

-Организације за борбу против корупције и организације за људска права

-Новинари

-Механизми УН- споразумна тела и „специјалне процедуре“ :

- ❖ Специјални извештач Уједињених нација за положај заштитника људских права, специјални извештач Уједињених нација за унапређивање и заштиту права на слободу мишљења и изражавања
- ❖ Радна група за произвољно лишавање слободе и специјални извештач Уједињених нација за вансудска, масовна и произвољна погубљења

Извештавање Уједињених нација о људским правима и механизми одговорности

- Уједињене нације су развиле два карактеристична типа процедура везаних за људска права. Основни механизми засновани на Повељи су **Универзални периодични извештај (УПР)** као и **Специјалне процедуре** (специјални известиоци, независни експерти и радне групе) Савета за људска права.

Механизми засновани на споразумима су комитети формирану у складу са одредбама међународних споразума о људским правима у циљу да надгледају и контролишу поштовање ових споразума. Они укључују Комитет за људска права, Комитет за економска, социјална и културна права и Комитет за права детета.

Постоје четири врсте механизма заснованих на споразумима:

- а) поступак извештавања
- б) међудржавни поступак
- ц) истражни поступак и
- д) жалбени поступак.

Највећи број споразума о људским правима укључује систем периодичног извештавања. Држава уговорница (тј. држава која је ратификовала одговарајући споразум) обавезна је да надзорном телу подноси периодичне извештаје о мерама које је усвојила у циљу имплементације одредаба споразума.

Постојање активних организација за људска права и делотворних унутрашњих механизма за људска права у одређеној земљи такође може бити од помоћи у заштити од злоупотребе. Тамогде закони подстичу транспарентност, спречавају некажњивост и гарантују приступ информацијама и слободу изражавања, појединци и организације који пријављују корупцију биће боље заштићени а државе и приватни актери ће теже моћи да искористе антикорупцијске законе у политичке сврхе.

Заговорници борбе против корупције и Декларација о заштитницима људских права

Декларација о правима и обавезама појединаца, група и друштвених органа да промовишу и штите универзално призната људска права и основне слободе пружа заштиту и подршку заштитницима људских права у контексту посла који обављају. Декларацијом се не генеришу нова права, већ се постојећа права формулишу тако да буду лакше примењива на потребе и искуства заштитника људских права.

Декларација сматра да је „заштитник људских права“ особа која, сама или са другима, делује на унапређењу или заштити људских права.

Хвала на пажњи!

